

Academie voor Zelfstandigheid geeft volwassenen met een licht verstandelijke beperking een plek in de samenleving en op de arbeidsmarkt

Door Prof. Dr. Maurice de Greef

"Ik heb wel, eh, echt, eh, het idee dat, eh, ze me ook nemen zoals ik ben en dat er niet naar mij opgekeken wordt, zoals op die andere scholen. Dat ze, ja, dit is echt de eerste school waar ik tot nu toe kan zeggen dat ik school echt leuk vind" (S26¹).

Een reactie van een student van de "academie voor Zelfstandigheid", een scholingstraject voor mensen die moeilijk een eigen plek in de samenleving kunnen krijgen of moeilijk naar werk bemiddelbaar zijn. Artédud heeft een wetenschappelijke evaluatie gedaan naar de impact en succesfactoren van dit scholingstraject, waarvan de resultaten in deze rapportage zijn vastgelegd.

Een nieuw opleidingsconcept voor mensen met een licht verstandelijke beperking: academie voor Zelfstandigheid

De "academie voor Zelfstandigheid" is te vinden bij Landstede Zwolle en bij Landstede Harderwijk en wordt gedragen door een tiental partners en is mede mogelijk gemaakt door de financiën van de Provincie Gelderland (onder andere door de Regio Noord-Veluwe). Het concept is geïnspireerd op het scholingsconcept van de landelijke Stichting "academie voor Zelfstandigheid", die plaatselijke partners zoekt om de academie vorm te geven. De academie biedt maatwerktrainingen voor mensen (die 18 jaar of ouder zijn) met een licht verstandelijke beperking en / of een Wajong-uitkering, gericht op zelfstandiger werken en / of zelfstandiger wonen en / of het volgen van een AKA-MBO1 beroepsopleiding². Landstede is het eerste ROC dat samen met de Twijn, Frion, 's Heeren Loo, het Thomas a Kempis College, Philadelphia, De Wingerd, Inclusiefgroep, Careander en de Provincie Gelderland (onder andere de Regio Noord-Veluwe) het academie-concept in twee plaatsen in Gelderland en Overijssel heeft gerealiseerd. Zij is initiatiefnemer, levert de projectleiders en faciliteert de huisvesting.

Onderzoeksmethodiek

Ondanks dat de "academie voor Zelfstandigheid" in de aanloop- en ontwikkelfase haar bestaansrecht heeft bewezen, heeft Landstede als initiatiefnemer gevraagd om op wetenschappelijke wijze de impact en succesfactoren van de academie te laten onderzoeken. Het doel van het evaluatieonderzoek is om een goed beeld over de uitvoering en de meerwaarde van de "academie voor Zelfstandigheid" te krijgen. Daarnaast kan het inzicht opleveren voor eventuele aanpassing van de huidige organisatie en toekomstige invulling van de academie. Vanwege het feit dat men gedetailleerde informatie wenst te hebben om de huidige opzet van de "academie voor Zelfstandigheid" te optimaliseren en dat men wenst te achterhalen wat de werkelijke oorzaken en definities van succes van leren zijn, is de keuze gemaakt voor een kwalitatieve onderzoeksmethode, te weten: de fenomenografie. Marton en Booth (1997) geven aan dat door middel van de fenomenografie men verschillende percepties van het ervaren van een fenomeen onder verschillende deelnemers kan beschrijven. De fenomenografische methode is gebaseerd op een interviewtechniek, waarbij men via open vragen probeert om de percepties van studenten op een fenomeen in kaart te brengen (Marton et al., 1997). Volgens zowel Marton (1995) als Trigwell (1997) is een vereiste dat er voldoende respondenten zijn om een maximale variatie in concepties van de studenten te krijgen. Sandberg (2000) geeft aan dat als men vijf verschillende concepties wil beschrijven men circa 30 studenten moet interviewen. In dit onderzoek is dit aantal meer dan behaald aangezien 32 studenten zijn geïnterviewd.

Impact van het leertraject op de plek in de samenleving en de arbeidsmarkt

Allereerst is de studenten gevraagd naar hun leerresultaten. Centrale vraag is wat ze nu uiteindelijk bereikt hadden na deelname aan de "academie voor Zelfstandigheid".

Op basis van de percepties van de studenten wordt duidelijk, dat de leerresultaten kunnen worden ingedeeld in 5 "hoofdelementen" om zelfstandig te kunnen leven. Figuur 2 toont deze 5 leerresultaten in een continuüm van zelfstandig leven. Kijkend naar de opdracht van de overheid is het uiteindelijke doel dat zoveel mogelijk mensen zelfstandig wonen en werken, om uiteindelijk zelfstandig te kunnen leven. Aan de ene kant moet men een goede woonplek kunnen vinden en zich daar kunnen handhaven en aan de andere kant moet er brood op de plank komen en moet men geld verdienen om zichzelf te kunnen onderhouden. Voor deze twee hoofdbestanddelen van het leven zijn 3 competenties nodig. Men moet voldoende zelfvertrouwen hebben om de juiste stappen in wonen en werken te kunnen zetten, hiervoor contacten kunnen aangaan en dingen zelf ondernemen en hierbij de juiste taal-, reken- en tegenwoordig ook digitale vaardigheden bezitten. De meeste studenten hebben resultaten geboekt op deze 5 leerresultaten.

¹ S staat voor Student en verwijst naar het nummer van de respondent, die ondervraagd is.

² Per 01-08-2014 wijzigt AKA in ENTREE. De academie voor Zelfstandigheid onderzoekt momenteel hoe ze bij deze ontwikkeling kan aansluiten.

Figuur 2: Continuüm van zelfstandig leven

Duidelijk werd, dat door deelname aan de "academie voor Zelfstandigheid":

- circa 66% zelfstandig(er) is gaan wonen;
- circa 78% meer kansen heeft gekregen op de arbeidsmarkt, doordat men kon doorstromen naar het MBO, stage is gaan lopen of een betere plek op de arbeidsmarkt (met name via dagbesteding) heeft gevonden;
- circa 63% een beter zelfbeeld en meer zelfvertrouwen heeft verkregen;
- circa 69% een betere taal- en rekenbeheersing heeft gekregen naast betere digitale vaardigheden;
- circa 59% meer is gaan ondernemen in de omgeving en andere mensen heeft ontmoet.

Samenvattend zou men kunnen zeggen, dat in ieder geval het merendeel van de studenten deelname aan de "academie voor Zelfstandigheid" als positief heeft ervaren en er een goed gevoel aan over heeft gehouden. Kijkend naar de "social return on investment" is deze vrij hoog te noemen aangezien de meeste studenten daadwerkelijk een betere plek in de samenleving hebben verkregen en zelfs kansen op de arbeidsmarkt (met name via dagbesteding) hebben gecreëerd. In die zin kan men constateren, dat deze vorm van leren hun welbevinden heeft bevorderd. Met name de docent / trainer, de ondersteuning van de familie, de lesmaterialen en de ondersteuning van de jobcoach waren factoren die voor dit succes zorgden. Het rooster en de groepssamenstelling zorgden daarentegen nog wel eens voor "hindernissen" tijdens het leren.

Samenvattend zou men kunnen concluderen, dat de "academie voor Zelfstandigheid" van Landstede en de Twijn, Frion, 's Heeren Loo, het Thomas a Kempis college, Philadelphia, De Wingerd, Inclusiefgroep, Careander en de Provincie Gelderland (onder andere de Regio Noord-Veluwe) ervoor zorgt, dat een belangrijke groep die voorheen niet zelfstandig kon wonen en werken toch een bijdrage kan leveren aan de samenleving en op de arbeidsmarkt (met name via dagbesteding). Met initiatieven als de "academie voor Zelfstandigheid" is het mogelijk dat mensen met een uitkering of een licht verstandelijke beperking toch stappen kunnen zetten in zelfstandig(er) wonen en een zinvolle bijdrage kunnen leveren aan de samenleving, zowel onbetaald als betaald.

Referenties

Booth, S. (1997). On phenomenography, learning and teaching. *Higher Education Research & Development*, 16 (2), 134 – 158. In A. Wright, J. P. Murray & P. Geale (2007). A phenomenographic study of what it means to supervise doctoral students. *Academy of Management Learning & Education*, 6 (4), p. 461.

Marton, F. (1995). On non-verbal learning. Level of processing and level of outcome. *Scandinavian Journal of Psychology*, (16), 273 – 279. In A. Wright, J. P. Murray & P. Geale (2007). A phenomenographic study of what it means to supervise doctoral students. *Academy of Management Learning & Education*, 6 (4), p.460.

Marton, F. & Booth, S. (1997) *Learning and awareness*. Mahwah, N. J.: Lawrence Erlbaum.

Marton, F., Watkins, D. & Tang, C. (1997). Discontinuities and continuities in the experience of learning: an interview study of high-school students in Hong Kong. *Learning and Instruction*, vol. 7 (1), 21 – 48.

Sandberg, J. (2000). Understanding human competence at work: An interpretative approach. *Academy of Management Journal*, 43 (1), 9 – 25. In A. Wright, J. P. Murray & P. Geale (2007). A phenomenographic study of what it means to supervise doctoral students. *Academy of Management Learning & Education*, 6 (4), p. 460 – 461.

Trigwell, K. (1997). *Phenomenography: An approach to research*. Sydney: Hampden Press. In A. Wright, J.P. Murray & P. Geale (2007). A phenomenographic study of what it means to supervise doctoral students. *Academy of Management Learning & Education*, 6 (4), p. 460.